

Ερμηνεύοντας την ψήφο υπέρ του Τραμπ, η Π. Γούναρη, αναπληρώτρια καθηγήτρια στην Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία, στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης στη Βοστόνη, σημειώνει πως η αφήγηση της ανωτερότητας των λευκών και της «καθαρότητας» της Αμερικής έπαιξε σημαντικό ρόλο στα στρώματα του λευκού πληθυσμού που αγωνίζονται να επιβιώσουν οικονομικά και ψάχνουν να βρουν αποδιοπομπαίους τράγους.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΕΛΑΦΡΟ

Ποιο είναι το κλίμα στις ΗΠΑ μετά την εκλογική νίκη Τραμπ;

Είναι σαν να παρακολουθήσαμε μόλις ένα κακής ποιότητας ριάλιτι σόου με αντιπαθητικούς πρωταγωνιστές και απογοητευτικό φινάλε: ο χαμένος Τραμπ (αφού κέρδισε μεν την πλειοψηφία στο κολλέγιο των εκλεκτόρων αλλά όχι και την λαϊκή ψήφο) τα παίρνει όλα. Η πόλωση στην αμερικανική κοινωνία είχε ξεκινήσει από την προεκλογική εκστρατεία, αλλά με έναν περίεργα σιωπηλό τρόπο. Τώρα ανοίγεται μπροστά μας ένα «δυστοπικό» μέλλον και δεν πρέπει να έχουμε αυταπάτες για την επόμενη μέρα με τον Τραμπ στο Λευκό Οίκο. Έχουμε έναν αυταρχικό λαϊκιστή νάρκισσο επικεφαλής, ενώ οι Ρεπουμπλικάνοι εξακολουθούν να ελέγχουν το Κογκρέσο με ελάχιστες απώλειες: έχουν χάσει μια έδρα στη Σύγκλητο και επτά στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Καθώς διαρρέουν διάφορα ονόματα για τα χαρτοφυλάκια της Κυβέρνησης Τραμπ μπορεί να γνωρίσει κανείς υψηλά στελέχη της Goldman Sachs και πετρελαϊκών εταιριών, αρνητές της κλιματικής αλλαγής και της θεωρίας της εξέλιξης, πολεμοχαρείς στρατηγούς και δηλωμένους ρατσιστές.

Στο 47,7% που δε στήριξε τον Τραμπ, μετά το αρχικό σοκ, υπάρχει μια επιφύλαξη και τεράστια αγωνία για το μέλλον. Είναι χαρακτηριστικό ότι την Τετάρτη το πρωί μετά τις εκλογές, σε πολλά δημόσια σχολεία με παιδιά μεταναστών και μειονοτικών ομάδων, υπήρχε διάχυτη αγωνία και φόβος για μαζικές απελάσεις και εκδηλώσεις βίας.

Μέχρι την Πέμπτη το πρωί, είχαν ήδη καταγραφεί πολλά περιστατικά ρατσισμού και εγκλημάτων μίσους σε ολόκληρη την Αμερική: «Ζιγκ χάλι Τραμπ 2016» «Γυρίστε πίσω στην Αφρική», «μόνο λευκοί» και σβάστικες είναι κάποια από τα συνθήματα που γράφτηκαν με σπρέι σε σχολεία, πανεπιστήμια και τόπους προσευχής μουσουλμάνων. Ταυτόχρονα υπήρξαν

επιθέσεις σε φοιτήτριες που φορούσαν χιτζάμπ, ενώ σε ένα σχολείο στο Μίσιγκαν οι μαθητές ξεκίνησαν τη μέρα τους τραγουδώντας «χτίσε τον τοίχο/χτίσε τον τοίχο» μπροστά στους μειονοτικούς συμμαθητές τους. Στη Β. Καρολίνα κάποιος έγραψε σε έναν τοίχο «οι ζωές των μαύρων δεν έχουν αξία αλλά ούτε και η ψήφος σας» και αυτό νομίζω ότι συμπυκνώνει το μετεκλογικό κλίμα.

Τι έκταση έχουν οι διαμαρτυρίες κατά της εκλογής του Τραμπ;

Το αρχικό μούδιασμα έδωσε τη θέση του στο σύνθημα «μη θρηνείτε, οργανωθείτε». Οι διαμαρτυρίες ξεκίνησαν με καλέσματα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης από την Τετάρτη το βράδυ σε πάνω από 30 πόλεις της Αμερικής, κυρίως στην Ανατολική και Δυτική Ακτή και στα μεγάλα αστικά κέντρα συμπεριλαμβανομένης της Νέα Υόρκης, της Βοστώνης, του Σικάγο, Λος Άντζελες, Ντάλας και του Όκλαντ. Στις διαμαρτυρίες, που είναι αρκετά μαζικές, και συνεχίζονται για τρίτη μέρα συμμετέχουν άνθρωποι από όλο το κοινωνικό και φυλετικό φάσμα, φοιτητές, αριστεροί ακτιβιστές, υποστηρικτές του Σάντερς και απογοητευμένοι ψηφοφόροι της Κλίντον, αφροαμερικανοί, λατινοαμερικανοί, και μέλη διαφόρων φυλετικών και θρησκευτικών ομάδων, δικαιωμάτων LGBTQ με σύνθημα «Αυτός δεν είναι ο δικός μου πρόεδρος». Ταυτόχρονα οργανώνονται πορείες και εκδηλώσεις διαμαρτυρίας στην Ουάσιγκτον για τις 20 Ιανουαρίου τη μέρα της ορκομωσίας του νέου προέδρου.

Ποιοι είναι οι βαθύτεροι λόγοι που οδήγησαν στην εκλογή Τραμπ;

Κατ'αρχάς ίσως θα πρέπει να μιλήσουμε για ήττα της Κλίντον και του μηχανισμού των Δημοκρατικών, πριν μιλήσουμε για νίκη του Τραμπ. Τόσο ο μηχανισμός αυτός όσο και η επικεφαλής υποψήφια που ενσαρκώνει τη συναίνεση της συγκεκριμένης γενιάς των ηγετών του Δημοκρατικού Κόμματος όχι μόνο υποτίμησαν τη διάχυτη δυσαρέσκεια και τις φθίνουσες συνθήκες διαβίωσης μεγάλου μέρους του αμερικανικού πληθυσμού, αλλά φρόντισαν και να καταπνίξουν το «κίνημα» Σάντερς που αποτέλεσε για όλο το διάστημα των προκριματικών αλλά και μετά μια πλατφόρμα πιο προοδευτικών έως και ριζοσπαστικών για τα δεδομένα της Αμερικής ιδεών. Ο Σάντερς ήταν ο μόνος μέσα στο Δημοκρατικό Κόμμα που απευθύνθηκε σ'αυτό το αίσθημα της αποξένωσης και του ταξικού θυμού, που τελικά διοχετεύτηκε στη δημαγωγία και το λαϊκισμό του Τραμπ.

Ο Τραμπ κέρδισε τις μη αστικές περιφέρειες με ποσοστό 91%, συγκεντρώνοντας την υποστήριξη της λευκής εργατικής τάξης που είχε πρότινος στηρίξει τον Ομπάμα. Η αφήγηση της ανωτερότητας των λευκών και της «καθαρότητας» της Αμερικής έπαιξε σημαντικό ρόλο στα στρώματα του λευκού πληθυσμού που αγωνίζονται να επιβιώσουν οικονομικά και

ψάχνουν να βρουν αποδιοπομπαίους τράγους.

Ουσιαστικά ο Τραμπ δε χρειάστηκε να δουλέψει πολύ γι αυτή τη νίκη. Του χαρίστηκε σχεδόν απλόχερα χάρη στην πλήρη εγκατάλειψη της λευκής εργατικής τάξης από το ΔΚ. Με μια συνθηματολογική καμπάνια που βασίστηκε σε ρατσιστικά σλόγκαν και οικονομικό λαϊκισμό (γνωστά και από τα εθνικιστικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης) ο Τραμπ παρείχε μια πλατφόρμα για την αγανάκτηση, την απελπισία και το θυμό μέρους του αμερικανικού λαού. Οι περισσότεροι ψηφοφόροι του Τραμπ είδαν ένα διεφθαρμένο οικονομικό σύστημα που ευνοεί τους πλουσιότερους αυτής της χώρας και το οποίο θεωρούσαν ότι εκπροσωπεί η Κλίντον. Από την άλλη πλευρά η Κλίντον που ενσάρκωνε αυτό το «νοθευμένο» σύστημα «έτρεξε» την εκστρατεία της με σλόγκαν τη «συνέχεια» και όχι την «αλλαγή». Με άλλα λόγια η Κλίντον δε διέγνωσε προβλήματα στο υπάρχον σύστημα, αλλά υποστήριξε ότι τα πράγματα είναι καλά και μπορούν να βελτιωθούν με τη συνέχιση των πολιτικών Ομπάμα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε πρόσφατη έρευνα του Ρόιτερς, 72% των ερωτηθέντων στην Αμερική θεωρεί ότι η αμερικανική οικονομία λειτουργεί έτσι ώστε να υπηρετεί τα συμφέροντα των πλουσίων και ισχυρών, ενώ το 86% πιστεύει ότι «τα παραδοσιακά κόμματα και οι πολιτικοί δεν νοιάζονται για ανθρώπους σαν κι εμένα».

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι ο φυλετικός. Η λευκή εργατική τάξη συγκεντρώνεται κυρίως στις μη αστικές, επαρχιακές περιοχές της Β. Καρολίνας, του Ουισκόνσιν, του Μίσιγκαν, του Άρκανσο και της Βιρτζίνια. Σε αυτά τα κομμάτια της Αμερικής μέλη της εργατικής τάξης βγάζουν πιο πολλά από τους φτωχούς τους γείτονες. Είναι κατά κάποιον τρόπο η «μεσαία τάξη» των μη αστικών περιοχών. Αγωνίζονται να τα βγάλουν πέρα οικονομικά και θεωρούν ότι οι ίδιοι δουλεύουν σκληρά ενώ οι γείτονές τους, μετανάστες, αφροαμερικανοί στα αστικά κέντρα δεν δουλεύουν και άρα αυτοί επωφελούνται από το «νοθευμένο» πολιτικό σύστημα. Όταν λοιπόν όταν ο Τραμπ κατηγορούσε την κυβέρνηση Ομπάμα ότι κάνει οικονομικές σπατάλες, το μήνυμά του ήταν ότι αυτά τα λεφτά του σπάταλου κράτους πρόνοιας τα «έτρωγαν» με τη μορφή επιδομάτων οι Αφροαμερικανοί, οι ανύπαντρες μητέρες και οι λευκοί τεμπέληδες.

Μια σημαντική διαπίστωση είναι ότι και στα δύο κόμματα, η πολιτική ελίτ είναι πλήρως αποκομμένη από τη βάση της.

Τέλος, η εκλογή Τραμπ σχετίζεται με τη γενικότερη κατάσταση που επικρατεί διεθνώς με τη συντριβή της μεσαίας τάξης και την ανυπαρξία άλλων ιδεολογικών αναφορών και πολιτικών εναλλακτικών που θα μπορούσαν να εκφράσουν και να εμπνεύσουν αυτόν τον κόσμο. Το κενό

που δημιουργεί η απουσία μιας αριστερής πρότασης καταλαμβάνει τελικά ο λαϊκισμός και ο φασισμός.

Εκφράζονται στην εκλογή Τραμπ βαθύτερες συστημικές τάσεις για μια ακόμα πιο αντιδραστική στροφή του αμερικανικού καπιταλισμού;

Θεωρώ ότι η σαρωτική νίκη Τραμπ δεν υπήρχε ως πιθανότητα ούτε στις τάξεις των Ρεπουμπλικάνων. Γι αυτό και πολλοί μέσα από το ίδιο του το κόμμα είτε δεν πήραν ανοιχτά θέση υπέρ του, είτε διαφοροποιήθηκαν, είτε ανοιχτά τον απαξίωσαν (βλέπε την προεδρική οικογένεια Μπους). Τελικά ο Τραμπ κέρδισε ενάντια στο υπόλοιπο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. Αυτό που κυκλοφορούσε ευρέως ως ανέκδοτο στις πολιτικές συζητήσεις ότι η Κλίντον είναι τελικά η πραγματική υποψήφια των Ρεπουμπλικάνων εμπεριείχε ψήγματα αλήθειας. Χωρίς να παραγνωρίζω την ικανότητα του συστήματος να διατηρεί τις ισορροπίες και να διαθέτει εφεδρείες για περιόδους κρίσης, θεωρώ εντυπωσιακό το γεγονός ότι ένας λευκός δισεκατομμυριούχος από το Μανχάταν εξελέγη με την ταμπέλα του «αντι-συστημικού», όταν ο ίδιος κατάφερε να συγκεντρώσει τον τεράστιο πλούτο του χάρη στο ίδιο αυτό σύστημα που υποτίθεται ότι θα πολεμήσει. Όταν ο ίδιος έχει εκμεταλλευτεί το ίδιο αυτό σύστημα για να μην πληρώνει φόρους, να καλύπτει παρανομίες, να προστατεύει τα κερημένα του και ασφαλώς να τα διαιωνίζει.

Ο Τραμπ ωστόσο νοηματοδότησε εκ νέου τις έννοιες του «συστήματος» και της «αλλαγής»: όταν μιλούσε για το «διεφθαρμένο» οικονομικό σύστημα, τη διαφθορά της Ουάσινγκτον, δεν αμφισβητούσε τις καπιταλιστικές πρακτικές συσσώρευσης πλούτου στα χέρια μιας μικρής ελίτ, αλλά εκείνες τις πολιτικές που δίνουν χώρο, και πρόσβαση σε υλικά και συμβολικά αγαθά στον «άλλο»: το μετανάστη, το μουσουλμάνο, το μεξικάνο, τις γυναίκες, τα μέλη της LGBTQ κοινότητας. Όταν μιλούσε για αλλαγή ασφαλώς και δεν εννοούσε την αναδιανομή του πλούτου αλλά αναφερόταν σε αλλαγή προσώπων.

Είναι η εκλογή Τραμπ και μια έκφραση της αποτυχίας της πολύχρονης διακυβέρνησης από τους Δημοκρατικούς;

Η εκλογή Τραμπ αποτελεί οπωσδήποτε και ψήφο διαμαρτυρίας και αποδοκιμασίας των βίαιων αντιλαϊκών πολιτικών της τελευταίας οκταετίας. Είναι και οι οικονομικές πολιτικές της κυβέρνησης Ομπάμα που έφεραν τον Τραμπ στην εξουσία. Ας μην λησμονούμε ότι επί Ομπάμα οι Δημοκρατικοί έχασαν σχεδόν χίλιες θέσεις πολιτειακών νομοθετών, δώδεκα αναμετρήσεις για πολιτειακούς κυβερνήτες, 69 θέσεις στη Βουλή των Αντιπροσώπων και 13 στη Γερουσία. Ο Ομπάμα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, συνέχισε την πολιτική που εφαρμόζεται

στην Αμερική τα τελευταία τριάντα χρόνια, σε σκληρή νεοφιλελεύθερη γραμμή. Μετά το 2008 η λευκή φτωχή Αμερική ένιωσε εγκαταλελειμμένη από το ομοσπονδιακό κράτος, που ταυτόχρονα υπέγραφε εμπορικές συμφωνίες όπως το TPP και η NAFTA. Η ζωή των Αμερικανών, έξω από την ελίτ του 1%, όχι απλά δε βελτιώθηκε αλλά χειροτέρευσε την τελευταία οκταετία.

Υπάρχει δίσπα για μια εναλλακτική αριστερή πολιτική

Αφέλεια να περιμένεις την ανατροπή μέσα από το Δημοκρατικό Κόμμα

Παρόλα αυτά βλέπουμε, ξανά και ξανά, να τίθεται από αριστερούς ο στόχος της αριστερής ανασυγκρότησης του Δημοκρατικού Κόμματος...

Ο όρος «Αριστερά» στην Αμερική είναι σχετικός και έχει εντελώς διαφορετικό περιεχόμενο και σημασία από αυτή που γνωρίζουμε στην Ελλάδα. Η «επέλαση» Σάντερς απέδειξε ότι όχι απλά υπάρχει χώρος για πιο «αριστερές» πολιτικές μέσα στο Δημοκρατικό Κόμμα, αλλά υπάρχει δίσπα από την πλευρά του κόσμου για μια εναλλακτική αριστερή αφήγηση και πολιτική. Για παράδειγμα, από χθες υπάρχει μια οργανωμένη προσπάθεια από μέρος του Δημοκρατικού Κόμματος να προωθηθεί η υποψηφιότητα του Κιθ Έλισον, ως προέδρου της Εθνικής Επιτροπής των Δημοκρατικών. Ο Έλισον, που υποστηρίζεται από τον Σάντερς, θεωρείται πολύ προοδευτικός, υποστηρικτής της κίνησης για τα 15 δολάρια και καλείται να «καλύψει» το πολιτικό και ιδεολογικό κενό που δημιουργήθηκε στο Δημοκρατικό Κόμμα από την ήττα Κλίντον. Ωστόσο είναι αφελές να πιστεύει κανείς ότι η οποιαδήποτε ανατροπή στο πολιτικό γίγνεσθαι της Αμερικής θα έρθει από ένα πιο «αριστερό» ρεύμα στον κόλπο του Δημοκρατικού Κόμματος. Η αμερικάνικη Αριστερά είναι «άστεγη» κομματικά από την εποχή του Eugene Debs.

Στις ΗΠΑ τα προηγούμενα χρόνια είδαμε σημαντικά κινήματα. Τι απέγιναν αυτά; Υπάρχουν τάσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην εμφάνιση ενός αριστερού αντικαπιταλιστικού πολιτικού ρεύματος στις ΗΠΑ;

Σίγουρα υπάρχουν δυναμικές, τάσεις και εστίες αντίστασης αλλά είναι διεσπαρμένες και σχετικά ανοργάνωτες. Σε αυτό συντελεί και η γεωγραφία της χώρας αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ανατολικής/δυτικής ακτής και μεσοπολιτειών, αστικών/μη αστικών κέντρων, φυλετικής σύστασης και άλλων παραγόντων. Από το 2011 και το κίνημα Occupy μέχρι το πιο πρόσφατο Fight for \$15 και το Black Lives Matter υπάρχει μια δυναμική η οποία βρήκε εν μέρει έκφραση στην εκστρατεία του Σάντερς και παραμένει ζωντανή και σε

αναζήτηση συγκεκριμένης πολιτικής πλατφόρμας. Αυτή τη στιγμή δεν είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξη για το εργατικό κίνημα στις ΗΠΑ. Ενδεικτικό είναι ότι σύμφωνα με έρευνες στις εκλογές αυτές οι μισοί συνδικαλισμένοι εργάτες δεν ψήφισαν Κλίντον.

Το σκηνικό που διαμορφώνεται είναι όντως ζοφερό, αλλά ίσως αυτή η ραγδαία επιδείνωση βγάλει στην επιφάνεια εκείνα τα προοδευτικά και ριζοσπαστικά στοιχεία που είναι αναγκαία για κάθε ρήξη. Ας μη γελιόμαστε, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς του Τραμπ στη νικητήρια ομιλία του, δεν υπάρχει μαζικό κίνημα από πίσω του και ο ίδιος θα συνεχίσει στη γραμμή των ακραίων νεοφιλελεύθερων πολιτικών στα ζητήματα εργασίας, εκπαίδευσης, υγείας, και κοινωνικής πρόνοιας. Όλες οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Αμερική ως χώρα, από την κλιματική αλλαγή, την ανισότητα και τη φτώχεια ως το ρατσισμό, την αστυνομική βία εναντίον των μαύρων και την μεταρρύθμιση της ποινικής δικαιοσύνης θα οδεύσουν προς το χειρότερο, ενώ σε επίπεδο κοινωνικών δικαιωμάτων, αναπαραγωγικών δικαιωμάτων των γυναικών και ισότητας θα γυρίσουμε πίσω πολλά χρόνια. Ωστόσο πολύ σύντομα, μέσα στην επόμενη τετραετία ένα μεγάλο μέρος των 60 εκατομμυρίων που ψήφισαν Τραμπ θα νιώσει στο πετσί του την «αλλαγή» προς το χειρότερο. Και είναι εκείνη τη στιγμή που ένα αριστερό αντικαπιταλιστικό ρεύμα θα πρέπει να απαντήσει τα ερωτήματα και τις αγωνίες του κόσμου. Διαφορετικά η απάντηση θα έρθει πάλι από τα άκρα και αυτή τη φορά η ιστορία θα επαναληφθεί ως τραγωδία.

Η Παναγιώτα Γούναρη είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στην Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης στη Βοστώνη

Πηγή: **PRIN**